

DENET VERGİ DUYURU

Duyuru Tarihi : 01.11.2018
Duyuru No : 2018/167
Yayımlandığı Yer : VERGİ DÜNYASI DERGİSİ
KASIM 2018
SAYI : 447

Mehmet MAÇ
Yeminli Mali Müşavir

mehmet.mac@bdo.com.tr

MİRAS KALAN ORTAKLIK PAYLARININ İLK TARHİYATA ESAS BEYAN DEĞERLERİNİN VE İKİNCİ TARHİYATTA DİKKATE ALINACAK DEĞERLERİNİN NASIL TESPİT EDİLECEĞİ

Özet:

Vefat nedeniyle mirasçılara intikal eden servet, veraset ve intikal vergisine (VİV) tabidir.

Bu servete dahil olan, adi ortaklık, kollektif, komandit, limited şirket, anonim şirket ve kooperatif hisseleri ile fon payları kanunla tanımlanan değerleri üzerinden VİV beyannamesine dahil edilmekte (ilk tarhiyat) daha sonra bu servet unsurlarının bazıları farklı değerlendirme ölçülerine göre değerlendirilmekte ve ortaya çıkan fark üzerinden ek vergi tahakkuk ettirilmektedir. (ikinci tarhiyat)

Başta anonim şirket hisseleri olmak üzere söz konusu ortaklık paylarının ilk ve ikinci tarhiyat bakımından değerlendirilmesinde önemli sorunlar bulunmakta olup aşağıdaki bölümlerde bu sorunlara özet olarak değinilmiştir.

BDO Yayıncılık A.Ş.

Eski Büyükdere Cad. No.14
Park Plaza Kat:4
34398 Maslak/İstanbul
Turkey

Tel: +90 212 365 62 00
Fax: +90 212 365 62 02
e-mail: bdo@bdo.com.tr
www.bdo.com.tr

Garantisi ile sınırlı bir Birleşik Krallık şirketi olan BDO International Limited'in üyesi ve bir Türk anonim şirketi olan BDO Yayıncılık A.Ş., bağımsız üye kuruluşlardan oluşan BDO ağıının bir parçasını teşkil etmektedir.

BDO International global ağıının toplam gelirleri 2017 yılında 8,1 milyar ABD Doları olarak gerçekleşmiştir. BDO, 160'den fazla ülkede bulunan 1.500 ofiste faaliyet göstermekte olup, bu ofislerde denetim ve danışmanlık hizmetleri veren ortaklar dahil dünya çapında 74.000'nin üzerinde kişi çalışmaktadır.

Dikkat ve titizlikle hazırlanan bu yayın, geniş anlamda görüşleri içermekte olup, genel bir yol gösterici olarak değerlendirilmelidir. Özel durumlara ilgili olarak, mesleki görüş ve yardım almadan, bu yayına dayanarak uygulamalarda bulunulmamalıdır. Bu konuların kendi özel durumunuza ilişkin etkilerini görüşmek için BDO Yayıncılık A.Ş. ile temas kurabilirsiniz. Bu yayındaki bilgilere dayanarak belli eylemlerde bulunmak veya bulunmamak nedeniyle doğabilecek zararlar nedeniyle, BDO Yayıncılık A.Ş. ve ortakları, çalışanları ile yazarları herhangi bir yükümlülük veya sorumluluk kabul etmemektedirler.

Anahtar Kelimeler:

Veraset, miras kalan iştirak payları, hisse senedi, geçici ilmuhaber, emsal bedel, itibari değer, ilk tarhiyat, ikinci tarhiyat, hisse değeri, hamiline hisse, miras, hibe, takdir.

1. YAPI KOOPERATİFİ HİSSESİNİN DEĞERİ BAKIMINDAN DURUM :

Maliye Bakanlığınca yayınlanan 17.01.1997 tarihli ve 1997/1 sayılı VİV İç Genelgesinde intikal eden yapı kooperatifi hissesinin nasıl değerlendirileceği hususuna açıklık getirilmiş ve bu konuda yargıya sıklıkla intikal eden anlaşmazlıkların önüne geçilmiştir.

Genelgede şu açıklamaya yer verilmiştir;

“..... veraset ve intikal vergisi matrahına kooperatif hissesinin dahil olması hâlinde bu hissenin alacak olarak kabul edilerek 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 281. maddesine göre mukayyet değeri (ölüm tarihine kadar ödenen aidatlar toplamı) ile değerlendirilmesi uygun görülmüştür.

Diğer taraftan, mükelleflerce intikal tarihinden sonra kooperatif başkanlığından alınan ve intikale konu hisseye isabet eden tutarı gösteren yazının beyannameye eklenmesi hâlinde bu tutar veraset ve intikal vergisi matrahının hesabında dikkate alınacaktır.”

Görüldüğü gibi Maliye İdaresi bu konuda pratik bir yöntem ortaya koymak adına yapı kooperatifi hisselerini VİV açısından alacak olarak nitelemiş ve vefat edenin kooperatife yaptığı ödemelerin beyanıyla yetinmeyi tercih etmiştir. Bu değer ikinci tarhiyatta da aynen dikkate alınacağı için kooperatif hisselerine yönelik olarak sonradan ek vergi çıkması söz konusu değildir.

2. YATIRIM FONLARINA İLİŞKİN HİSSELER VE YATIRIM ORTAKLIĞI HİSSELERİ :

2.1.Yatırım Fonlarına İlişkin Hisseler :

Yatırım fonu katılma belgelerinin karşılıksız intikali halinde bu fonların VİV açısından nasıl değerlendirileceğine dair açık bir hüküm yoktur. Fon yönetiminden alınacak vefat tarihi itibarıyla fon değerini gösteren belgenin ilk ve ikinci tarhiyatta dikkate alınması pratik çözüm olabilir.

2.2.Yatırım Ortaklığı Hisseleri :

Yatırım ortaklıkları anonim şirket şeklinde A.Ş. ortaklık hissesi şeklindedir. Dolayısıyla bunların miras kalması veya hibe edilmesi halinde, A.Ş. hisse senetlerinin ivazsız intikaline ilişkin uygulama geçerli olacaktır.

3. ADİ ORTAKLIK PAYLARI İLE KOLLEKTİF, KOMANDİT, LİMİTED ŞİRKET HİSSELERİ :

VİV uygulaması bakımından söz konusu ortaklık payları TİCARİ SERMAYE olarak işlem görmektedir. ¹

7338 sayılı Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu'nun 10/a maddesinde, ticari sermaye niteliğindeki ivazsız intikallerde ilk ve ikinci tarhiyatta dikkate alınacak ticari sermaye değeri şöyle tanımlanmıştır;

“a) TİCARİ SERMAYE; bilanço esasına göre defter tutanlarda ölüm tarihine takaddüm eden takvim yılı bilançosuna göre bulunacak ÖZ SERMAYE, ticari sermayedir.

Mükellefler isterlerse ölüm günü itibariyle çıkaracakları bilançoysu esas alarak öz sermayelerini tespit edebilirler.

İşletme esasına göre defter tutanlarla götürü mükellefiyete tabi olanlarda ticari sermaye olarak murisin ölüm tarihindeki ticari varlığı beyan edilir.

Öz sermaye veya ticari varlık, bu maddedeki esaslara göre bu maddede hüküm olmayan hallerde Vergi Usul Kanununun iktisadi işletmelere dahil kıymetleri değerlendirme ile ilgili 2'inci bölümündeki esaslara göre tespit olunur.”

Söz konusu payları miras veya hibe yoluyla edinen kişiler, VİV beyannamelerinde payın değeri olarak ilgili ortaklığın veya şirketin ölümden veya hibeden önceki son yıllık bilançosunda (aşağıda açıkladığımız REVİZE EDİLMİŞ BİLANÇODA) yazılı öz sermaye ile edindikleri hisselerin toplam sermayedeki pay oranını çarpmak suretiyle hesaplayacakları öz sermaye paylarını beyan edeceklerdir.

REVİZE BİLANÇO, yasal defterde kayıtlı bilançodaki, 10. maddenin (b) bendi ve devamında bahsi geçen aktif kalemler, 10. maddenin bu bölümünde yazılı değerlendirme ölçülerine göre değerlendirilmek suretiyle çıkarılır.

Revize bilançodaki öz sermayenin murise intikal eden cüzü, veraset ve intikal vergisine esas pay değeridir.

10. maddenin (b) bendi ve izleyen hükümleri şöyledir;

“b) Gayrimenkuller ticari işletmeye dahil olsun veya olmasın Emlak Vergisine esas olan değerle değerlendirilir.

¹ İvazsız intikal eden limited şirket paylarının menkul kıymet mi yoksa ticari işletme payı mı olduğu tartışılmış ve 284/1 sayılı Hesap Uzmanları Kurulu Danışma Komisyonu kararıyla limited şirket paylarının ticari sermaye olduğu (esham sayılmayacağı) karara bağlanmıştır. Bu kabulün adi komandit şirket payları ile hisseli komandit şirketlerdeki komandite ortak payları açısından da geçerli olması gerektiği, hisseli komandit şirketlerdeki komanditer ortak payının ise esham olarak nitelenmesinin uygun olacağı görüşüdeyiz.

c) Menkul mallar ve gemiler rayiç bedelle değerlendirilir.

d) Esham; borsada kayıtlı ise ölüm tarihine takaddüm eden üç yıl içindeki en son muamele değeri ile değerlendirilir. Borsada kayıtlı değil ise veya kayıtlı olup da üç yıl içinde muamele görmemiş ise itibari değerle değerlendirilir.

e) Tahvilat; Vergi Usul Kanununun 266'ncı maddesindeki hükümlere göre değerlendirilir. (Not: Tahvilin üzerinde yazılı değer.)

f) Yabancı paralar; borsa rayiçi ile; borsada rayiçi yoksa Maliye Bakanlığınca tesbit olunacak kura göre değerlendirilir. (Not: Vefat veya hibe tarihindeki TCMB döviz alış kuru.)

g) Haklar; tescile tabi bilumum hakların değeri tesisleri sırasında tapu siciline kaydedilen değerdir.

Tapu sicilinde bedeli gösterilmeyen haklarla, bunlar dışındaki bilumum haklar (Sınai ve edebi mülkiyet haklarıyla imtiyazlar dahil) mükellef tarafından değerlendirilmez ve ilk tarhiyatta nazara alınmaz.

İdare yukarıdaki esaslara göre beyan edilen bu değerler üzerinden vergiyi beyannamenin verildiği tarihten itibaren en geç onbeş gün içinde tarh eder. Tarh edilen vergiler intikal eden malların Vergi Usul Kanununa göre bulunacak değerlerine göre ikmal edilir.

İlk tarhiyatta nazara alınmak üzere mükellefler tarafından bu maddedeki esaslara göre beyan edilen miktar ile idarece aynı değerlendirme ölçülerine göre bulunan miktar arasındaki farka ait vergi (gayrimenkuller hariç), vergi ziyayı cezasının yarısı ile birlikte alınır.

Ancak, menkul mallar ile gemilere ilişkin değerlemelerde % 50'ye kadar bulunacak fark için ceza uygulanmaz.

Bu madde ve geçici 1'inci maddeye göre yapılacak ilk tarhiyatla ilgili ödemeler kanununun 19'uncu maddesinde bahis konusu edilen "tamamen ödemeyi" tazammun etmez."

Bu hükümlere göre;

- İlk tarhiyat için dikkate alınacak öz sermayenin mükellefler tarafından nasıl tespit edileceği,
- İdarece yapılacak ikinci (nihai) tarhiyatta dikkate alınacak öz sermayenin nasıl tespit edileceği,

konu ile ilgili olarak Sayın Tarık JAMALİ (YMM) ile birlikte hazırladığımız kitabın ² 10. maddesinde detaylı olarak açıklanmıştır.

4. ANONİM ŞİRKET HİSSELERİ :

4.1. Borsada İşlem Görmeyen A.Ş. Hisse Senetleri (Esham) :

- İlk tarhiyat açısından:

BORSA İSTANBUL'da işlem görmeyen anonim şirket hisseleri miras kaldığında veya hibe konusu olduğunda, bu yolla hisseyi edinen kişinin vereceği veraset ve intikal vergisi beyannamesinde, hissenin İTİBARI DEĞERİ ile beyan edilir.

Hissenin gerçek değerinin veya ilgili A.Ş.'nin özvarlığının itibari değere göre çok daha yüksek veya düşük olması bu kuralı etkilemez. Mesela tescilli sermayesi 100.000 TL olan bir şirketin bilançosundaki öz varlık, enflasyon düzeltme farkları, özel fonlar, dağıılmamış karlar gibi kalemler nedeniyle 4.000.000 TL olabilir. Bu şirket hisselerinin yarısı miras kaldığında mirasçının beyan edeceği değer, şirket öz varlığından bağımsız olarak tescilli sermayenin yarısı olan 50.000 TL'dir. Bu beyan kanuna uygun olduğu için sonradan yapılan ek tarhiyat, sanki mükellef 2.000.000 TL beyanda bulunmak zorunda imiş gibi cezalı ve gecikme faizli olamaz.

Anonim şirket hisseleri (esham) için ilk tarhiyata esas değer kanunda açıkça itibari değer olarak belirtilmesine rağmen bazı özelgelere, ilk tarhiyat için hisse senedinin itibari değerine göre değil, şirketin öz varlığına göre beyanda bulunması yani esham muamelesi yapılması zorunlu olduğu halde, ticari sermaye muamelesi yapılması şeklinde kanuna aykırı özelge verildiğine şahit oluyoruz. ³ Bu görüşü içeren özelgelerin yanlışlığı açıktır. Nitekim konu ile ilgili VİV Genel Tebliği'nde ⁴, borsada kayıtlı olmayan veya kayıtlı olmakla beraber 3 yıldan beri muamele görmemiş bulunan esham (hisse senetleri) hakkında;

“..... ilk tarhiyatta itibari değerle, başka bir deyimle eshamın üzerinde yazılı olan değerle değerlendirilecektir.”

denilmiştir.

² “VERASET HİBE VE ÖLÜM” isimli e-kitabımız www.denet.com.tr adresli web sitemizde bulunmakta ve sürekli olarak güncellenmektedir.

³ Malatya Vergi Dairesi Başkanlığı'nın 14.08.2012 tarih ve VİV-1-30 sayılı özelgesi buna örnek olarak gösterilebilir.

⁴ 16 Seri No.lu Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu Genel Tebliği.

- İkinci tarhiyat açısından:

Yasa gereği olarak itibari değeri ile beyan olunan A.Ş. hisse senetleri EMSAL BEDEL ölçüsüne göre değerlendirilmekte, ivazsız intikal değeri buna göre değiştirilmekte, ilk tarhiyatta beyan edilen tutara göre daha yüksek bir değer çıkarsa bu değer üzerinden hesaplanan vergi ile daha önce tahakkuk ettirilmiş olan vergi arasındaki fark ikinci tarhiyat olarak tahakkuk ettirilmektedir.

VİV açısından emsal bedel tespitinde VUK'nun 267. maddesindeki sıra uygulanmaz, çünkü VUK'nun 298. maddesinde, servetleri değerlendirme kapsamındaki emsal bedel tespitlerinin takdir komisyonu tarafından yapılması zorunluluğu vardır.

Uygulamada vergi müfettişleri hissenin değeri konusunda veri oluşturmakta ve takdir komisyonları bu verilere istinaden emsal bedel takdiri yapmaktadırlar.

İkinci tarhiyatta esas alınan değerlendirme ölçüsü (emsal bedel) beyanda dikkate alınan ölçüye (itibari değere) göre farklı bir ölçü olduğu için, bu farktan doğan ek VİV'nin cezasız ve gecikme faizsiz olarak tahakkuk ettirilmesi gerekir.

HALKA AÇIK OLMAYAN A.Ş. HİSSELERİNE İLİŞKİN İKİNCİ TARHİYATIN CEZALI VE GECİKME FAİZLİ OLUP OLMAYACAĞI KONUSUNDA İDARE'NİN VE YARGININ GÖRÜŞÜNÜ YANSITAN ÖRNEK OLAY:

Tarafımızdan izlenen bir veraset konusunda mükellef, merhum babasından intikal eden A.Ş. hisselerini mevzuata uygun olarak itibari değer üzerinden beyan etmiştir.

İkinci tarhiyat için yapılan ve yaklaşık 5 yıl sonra sonuçlanan incelemede hisselerin emsal bedeli itibari değerine göre yüksek çıkmış ve aradaki farkın vergisinin 1 katı tutarında VERGİ ZİYAI CEZASI KESİLMİŞ ve GECİKME FAİZİ İSTENMİŞTİR.

Yaptığımız başvuruya cevaben İdare, ceza olmayacağını kabul etmiş ve mükellefin hiçbir kusuru bulunmadığı halde beyan tarihi ile ikinci tarhiyata ilişkin ödeme tarihi arasındaki 5 yıla yakın süre için gecikme faizi talebinde ısrar etmiştir.⁵

Gecikme faizi tahakkukuna karşı açtığımız dava vergi mahkemesince kabul edilmiştir.⁶

⁵ Murisin vekili sıfatıyla tarafımıza hitaben gönderilen, İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı'nın 16.08.2012 tarih ve 3720 sayılı yazısı.

⁶ İstanbul 1. Vergi Mahkemesi'nin 19.04.2013 tarih ve E:2012/3093, K:2013/583 sayılı kararı.

İdare'nin temyiz talebi üzerine Danıştay, bize göre isabetli olan vergi mahkemesi kararını bozmuştur.⁷

Mükellef af kapsamında davadan feragat ettiği için bu davanın nihai sonucu görülememiştir.

4.2.Borsada İşlem Gören A.Ş. Hisse Senetleri (Esham) :

Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu'nun 10/d maddesi şöyledir;

*“d) **Esham**; borsada kayıtlı ise ölüm tarihine takaddüm eden üç yıl içinde en son muamele değeri ile değerlendirilir. Borsada kayıtlı değil ise veya kayıtlı olup da üç yıl içinde muamele görmemiş ise itibari değerle değerlendirilir.”*

Bu maddedeki *“borsada kayıtlı ise”* tabirini *“BORSA İSTANBUL'da alınıp satılmakta ise”* şeklinde anlamak gerekir.

Çünkü bir anonim şirket halka açıldığında *“halka açıklık oranı”* olarak isimlendirilen bir orandaki hisse halk arasında alınıp satılmaya başlamakta, hisselerin *“patron hissesi”* veya *“kapalı hisse”* adı verilen bir kısmı borsada işlem görmemektedir.

VİV'nin 10/d maddesinde son muamele değerinden bahsedildiğine göre, *“borsada kayıtlı ise”* tabiri ile kast edilen esham, **BORSADA FİİLEN ALINIP SATILMAKTA OLAN (tedavülde bulunan) hisse senetleri ile sınırlı olup, halka açık şirketlerin patron hisseleri bu kavrama dahil edilmemelidir.**

Başka bir anlatımla söz konusu patron hisseleri, VİV uygulaması açısından borsada kayıtlı olmayan hisse muamelesine tabi tutulmalıdır.

Zaten borsadaki sirkülasyon sonucu oluşan hisse değerleri, bu sirkülasyonda yer almayan patron hisselerine emsal teşkil edemez. Çünkü borsada oluşan değer sirküle eden hisselerle yönelik bir değer olup patron hisseleri, imtiyazlılık, anahtar hisse olma, hissenin cesameti gibi nedenlerle borsada oluşan fiyata göre çok daha düşük veya çok daha yüksek değer, ifade edebilir. Kaldı ki halka açık bir şirkete ait, halka kapalı patron hisseleri borsada satışa sunulduğunda, sirküle etmekte olan hisselerin değerinde kuvvetli fiyat düşüklüğü oluşması kaçınılmazdır.

Buna mukabil vefat eden veya hibede bulunan kişi şahsi tasarruflarını borsada değerlendirmekte ise ve BORSA İSTANBUL sisteminde sirkülasyonda bulunan hisseler miras kalsa veya bağışa konu olsa, ilk ve ikinci tarhiyat açısından bu hisselerin vefat veya hibe günü veya daha önce borsada oluşan son değerinin dikkate alınması gerektiği tabidir. Zaten VİV'nin 10 uncu maddesinde borsa rayıcı ile değerlendirilmesi ön görülen hisseler de bu nitelikteki hisselerdir.

⁷ Danıştay 7. Dairesi'nin 14.04.2016 tarih ve E:2013/5142, K:2016/3932 sayılı kararı.

Özetlemek gerekirse bizim görüşümüz;

- Miras veya hibe (ivazsız intikal) konusu hisse senetlerinin ilgili olduğu şirket halka açık olmakla beraber, intikal eden hisseler Borsa İstanbul'da fiilen işlem görmemekte ise, bunların alelade anonim şirket hissesi gibi işleme tabi tutulması, yani ilk tarhiyatta nominal bedellerinin beyan edilmesi ikinci tarhiyatta ise, emsal bedelin dikkate alınması, emsal bedel tespitinde aynı şirketin Borsa İstanbul'da işlem gören hisselerinin işlem değerlerinin ölçü alınmaması gerektiği,
- İvazsız intikale konu hisse senedi Borsa İstanbul'da fiilen işlem görmekte ise, ilk ve ikinci tarhiyat açısından dikkate alınacak değer vefattan veya hibeden önceki son muamele değeri olduğu,

yönündedir.

4.3. Borsada İşlem Görmeyen Hisse Senetlerinin İkinci Tarhiyat İçin Geçerli Olacak Emsal Bedelinin Tespiti :

Miras kalan malların nasıl değerlendirileceği konusunda Vergi Usul Kanunu'nun "SERVETLERİ DEĞERLEME" başlıklı 291-298 inci maddelerinin geçerli olduğu konusunda Maliye İdaresi ve Vergi Yargısı görüş birliği içindedir.

VUK'nun 294 üncü maddesine göre "ESHAM" (hisse senedi), EMSAL BEDELİ ile değerlendirilir.

VUK'nun 298 inci maddesine göre ise, VUK'nun servetleri değerlendirme ile ilgili olan 291 - 298 inci maddelerin uygulanmasında EMSAL BEDELLER TAKDİR KOMİSYONU TARAFINDAN TESPİT EDİLİR.

Uygulamada, ikinci tarhiyat gerektiren servet unsurlarını içeren veraset ve intikal vergisi beyannameleri incelemeye sevk edilmekte, inceleme elemanları emsal bedel ile değerlendirilecek olan mal varlıkları için takdir komisyonlarının bilgisine sunulmak üzere veri oluşturmaktadırlar.

Esham için oluşturulan veri, genellikle eshamın ilgili olduğu şirketin ölüm veya hibe tarihi itibarıyla çıkarılmış bilançosunda görünen öz sermayesinden, intikal eden eshama isabet eden kısım şeklinde olmaktadır. Takdir komisyonu da genellikle bu veriyi esas alarak emsal bedel tespiti yapmaktadır.

Bazı özel veya olağan dışı durumlarda takdir komisyonu kararına itiraz edildiği görülmektedir.

Bu konuda emsal teşkil edebilecek bir ihtilafın safhaları aşağıda özetlenmiştir:

Bu ihtilaf ivazsız intikal eden %20 oranındaki anonim şirket hissesi ile ilgili takdir komisyonu kararı uyarınca tarh edilen ek vergiye karşı dava açılması suretiyle başlamıştır.

Davacının iddiası, takdir komisyonu kararının müstenidatının bulunmadığı, yeterli ve somut tespitlere dayanmadığı, hukuken itibar edilemeyecek nitelikte olduğudur.

Vergi mahkemesi bu gerekçeleri haklı bularak ek tarhiyatının kaldırılması yönünde karar vermiştir.

Maliye İdaresi'nin temyiz başvurusunu inceleyen Danıştay, mahkemenin ölüm tarihi itibarıyla çıkarılan bilançoda gösterilen öz sermayeyi irdelemek suretiyle, gerekirse bilirkişi marifeti ile tespit yaptırarak takdir komisyonunca belirlenen emsal bedelin hukuka uygun olup olmadığı yönünde inceleme yaparak karar vermesi gerektiği görüşü ile vergi mahkemesi kararını bozmuştur.⁸

Vergi mahkemesi kendi kararında ısrar edince ihtilaf Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu'na intikal etmiş ve Kurul, Danıştay kararını haklı bularak Vergi Mahkeme'sinin ısrar kararını bozmuştur.⁹

Vergi mahkemeleri bu tür bozma kararlarına uymak zorunda olduğu için (2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 50/5. maddesi), vergi mahkemesi takdir komisyonu kararını denetleyen bir çalışma yapmak durumunda kalmıştır.

4.4. Borsada İşlem Görmeyen Hisse Senetlerinin İkinci Tarhiyata Esas Değeri İçin Halen Geçerli Olan Emsal Bedel Ölçüsü Değiştirilmelidir :

Yukarıdaki 4.3. no.lu bölümde Açıkladığımız gibi hisse senetlerinin ivazsız intikalinde, ikinci tarhiyat için eshamın emsal bedelinin esas alınması gerekmektedir. (VUK 294)

Bir hisse senedinin emsal bedelinin tespiti fevkalade zor, karmaşık, çok sayıda yöntemi bulunan ve ihtilafa açık bir işlemdir.

VİV uygulamasında genellikle ilgili şirketin öz varlığı dikkate alınmak suretiyle bulunan değer emsal bedel olarak kabul edilmektedir.

⁸ Danıştay 7. Dairesi'nin 15.05.2015 tarih ve E.2011/8908, K.2015/2873 sayılı kararı.

⁹ Yukarıda özetlediğimiz ihtilaf, Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu'nun 28.12.2016 tarih ve E.2016/706, K.2016/1302 sayılı kararı ile noktalanmıştır. (Kurul'un 13.04.2016 tarih ve E. 2016/320, K. 2016/392 sayılı kararı da paralel hükümler içermektedir.

Öz varlık (defter değeri) yöntemi hisse senedi değerlendirme yöntemlerinden biri olmakla beraber, sadece öz varlık esas alınarak tespit edilecek değer, çoğu halde ilgili hissenin emsal bedelinden uzak bir değerdir. Hatta aynı şirketin iştirak hisseleri duruma göre farklı birim değerlerde olabilir. Örnek vermek gerekirse intikal eden hisse oranının %50'nin üzerinde (hakim hisse) olduğu durumdaki birim hisse değeri ile, intikal eden hisse oranının %20 (azınlık hisse) durumunda olması halindeki birim hisse değeri aynı olamaz.

Dolayısıyla mevcut yasal ölçü olan emsal bedel ölçüsü, gerek tespit güçlüğü, gerekse yapılan tespitin ihtilafa açıklığı nedeniyle isabetli bir ölçü değildir.

Bu nedenle bizim önerimiz, VUK'nun 294 üncü maddesi değiştirilerek borsada işlem görmeyen esham ile ilgili, ikinci tarhiyata esas değerlendirme ölçüsünün, ticari sermaye değerlemesine (VUK 292) paralel hale getirilmesinin isabetli olacağı yönündedir.

Böylelikle hem genel uygulama yasa hükmü ile örtüşür hale gelecek hem de bu konuda yaşanan ihtilaflar ortadan kalkacaktır.

4.5.Hisse Senetlerinin Tanzim Edilmiş Olup Olmaması :

Gelir vergisi açısından 2 yıl şahsi mülkiyette kalmış olan “*hisse senetlerinin*” (yani eshamın) satışından doğan kazançlar vergisizdir. (GVK'nun mükerrer 80/1 inci maddesi)

Maliye İdaresi'nin yeni anlayışına¹⁰ göre bu vergisizlikten yararlanabilmek için, hisse senedinin tanziminden veya iştirakin hisse senedine bağlı olarak ediniminden itibaren 2 yıl geçmiş olmalıdır.

Halen devam eden uygulamada, anonim şirket hisselerinin miras kalması veya bağışlanması hallerinde söz konusu hisselerin hisse senedine bağlanmış olup olmadığı sorgulanmaksızın bu hisseler hakkında 10/d maddesi hükümleri uygulanmaktadır.

Ancak Maliye İdaresi'nin yeni anlayışının etkisi ile hisse senedinin düzenlenmiş olup olmaması, VİV uygulaması açısından da farklılık doğmasına yol açabilir.

Başka bir anlatımla hisse senedine bağlanmamış A.Ş. paylarının, VİV'ne tabi tutulmasında limited şirket paylarının tabi olduğu muamelenin yapılması ihtimal dahilindedir.

¹⁰ Maliye İdaresi'nin uzun süreden beri korumakta olduğu fakat son 1 yıl içinde değiştirdiği yeni görüşünü irdelediğimiz “2 YILLIK SÜRE HESABI AÇISINDAN HİSSE SENETLERİNİN EDİNİM TARİHİNİN TESPİTİ KONUSUNDAKİ İDARİ GÖRÜŞ DEĞİŞMİŞTİR” başlıklı yazımız Yaklaşım Dergisi'nin Eylül 2018 sayısında yayınlanmıştır. (Bu yazımızın metni www.denet.com.tr adresli web sitemizin yayınlarımız/makaleler bölümünde görülebilir.)

Gerek bu nedenle, gerekse gerçek kişi ortakların gelir vergisi açısından, anonim şirketler, hisselerini bir an önce hisse senedine bağlamalıdır. (NOT: Geçici ilmuhaberler de hisse senedi yani esham sayılmaktadır. ¹¹)

Halka açık şirketlerin tüm hisseleri kote edilmektedir. Bu hisselerin tamamı hisse senedine bağlanmış pay olarak kabul gördüğü için halka açık şirketlerin ayrıca kağıt ortamında hisse senedi düzenlemelerinin gerekli olmadığı anlaşılmaktadır.

5. SONUÇ :

Miras kalan yapı kooperatifi hisselerinin ödenmiş aidatlar toplamı üzerinden, adi ortaklık, limited, kollektif, komandit şirket hisselerinin öz varlık esasına göre veraset ve intikal vergisi beyanına konu olacağı tartışmasıdır.

BORSA İSTANBUL'da kayıtlı olmayan anonim şirket hisselerinin ivazsız intikalinde ilk tarhiyat için hissenin itibari değeri üzerinden beyan edilmesi kanun gereğidir. Bu beyanın öz sermaye esasına göre yapılması gerektiği yönündeki görüşler Kanuna aykırıdır.

Anonim şirket hisselerine ilişkin ikinci tarhiyatta ortaya çıkan vergi farklarının cezasız ve gecikme faizsiz olması gerekir. Ancak Maliye İdaresi bu tarhiyatlarda ceza alınmayacağını kabul etmekle beraber gecikme faizi alma uygulamasını sürdürmektedir. Bu uygulamayı doğru bulmuyoruz.

Borsada işlem görmeyen anonim şirket hisse senetlerinin ikinci tarhiyata konu değerinin emsal bedel ölçüsü yerine, VUK'nun 292 nci maddesindeki ticari sermayeye ilişkin değerlendirme yöntemiyle değerlendirilmesini sağlayacak bir yasa değişikliği yapılması suretiyle bu sorun ve ihtilafların ortadan kaldırılmasını öneriyoruz.

Halka açık A.Ş. hisse senetlerinin ivazsız intikalinde borsa rayici ölçüsünün sadece BORSA İSTANBUL'da fiilen sirküle etmekte olan hisseler için kullanılması gerektiğini, aynı şirketlerin borsada işlem görmeyen (patron hissesi niteliği taşıyan) hisse senetlerinin ise gerek ilk tarhiyatta gerekse ikinci tarhiyatta borsada kayıtlı olmayan A.Ş. hisseleri gibi değerlendirilmesi ve bu değerlemede borsada oluşan değer dikkate alınmaması gerektiğini düşünüyoruz.

¹¹ 232 sayılı Gelir Vergisi Genel Tebliği.